کوتاه‌تر از گزارش

افت نظارت، خیز کرونا

لیلا شوقی

جامعه

کرونا رکورد شکست؛ دیروز آمار مبتلایان به ۶۹۶۸ نفر در روز رسید و ۳۴۶ نفر قربانی کرونا لقب گرفتند. این درحالی است که به‌تازگی ۴۳ شهرستان مشمول محدودیت شده است. با اعمال محدودیت‌ها، آمار ابتلا حداقل باید فروکش می‌کرد، این روزها اما خبری از کاهش نیست. احسان مصطفوی، رئیس مرکز تحقیقات بیماری‌های نوپدید و بازپدید انستیتو پاستور، مسعود مردانی، عضو کمیته علمی ستاد ملی مبارزه با کرونا و حمید سوری، اپیدمیولوژیست در گفت‌وگو با ما از دلایل افزایش آمار می‌گویند. به گفته آنها، مهم‌ترین دلیل افزایش آمار، نبود نظارت بر محدودیت‌هاست. سیما لاری، سخنگوی وزارت بهداشت نیز در ادامه از دلایل نبود نظارت بر اعمال محدودیت‌ها می‌گوید.

مصطفوی می‌گوید که عادی‌انگاری مواجهه با ویروس برای مردم، نبود انسجام در محدودیت‌ها و نبود نظارت بر اعمال و اجرایی شدن محدودیت‌ها از دلایل اصلی افزایش آمار ابتلا و مرگ و میر ناشی از ویروس کروناست. او اما یکی از دلایل مهم گسترش اپیدمی را سرد شدن هوا می‌داند. این‌که ویروس کرونا سرمادوست است و در هوای سرد هم بقای بیشتری دارد. به این ترتیب با تراکم بیشتر افراد در محیط‌های سربسته و تهویه کمتر، می‌تواند عاملی برای ابتلای بیشتر به ویروس کرونا بشود. او یکی دیگر از دلایل افزایش آمار در پیک سوم شیوع ویروس را ابتلای خانوادگی می‌داند و معتقد است که چون مراقبت‌ها درست در منزل انجام نمی‌شود یعنی سیستم ایزوله کردن و محافظت از بیماران مناسب نیست؛ بنابراین ابتلای خانوادگی، شایع شده است. افزایش آمار ابتلا و مرگ و میر ناشی از کرونا اما می‌تواند دلایل دیگری هم داشته باشد. مسعود مردانی، عضو کمیته علمی ستاد ملی مبارزه با کرونا، سفرهای مردم در روزهای تعطیل گذشته را دلیل این رکوردشکنی می‌داند. از نظر او اما بی‌توجهی به فاصله‌گذاری اجتماعی، متهم اصلی افزایش آمار است. حمید سوری، اپیدمیولوژیست است، او اعمال سیاست‌های ناموفق را از دلایل افزایش می‌داند و به ما می‌گوید: «بازگشایی مدارس در جریان شیوع اشتباه است و ما تصمیم گرفتیم که این مدارس را باز کنیم.» به نظر او، تداوم تصمیم‌گیری اشتباه، افزایش آمار را رقم زده است.

تعطیلی تهران، هرگز

حرف متخصصان و مدیران، اعمال محدودیت‌ها و نیز نظارت بر آنهاست؛ شاید به خاطر همین است که محسن هاشمی، رئیس شورای شهر تهران درخواست تعطیلی دو هفته‌ای تهران را دارد. وزارت بهداشت اما مخالف این درخواست است. سیما سادات‌لاری، سخنگوی وزارت بهداشت از همان اول به ما می‌گوید که نه در ایران و نه در هیچ کشور دیگری، نمی‌توان شهری را به‌خاطر ویروس کرونا تعطیل کرد، بنابراین تعطیل کردن یک شهر، کار منطقی نیست. او درباره برنامه‌ریزی جدید ستاد ملی مبارزه با کرونا می‌گوید: از این که محدودیت‌های جدید شامل نقاط حادی می‌شود که کانون‌های بحران استان هستند و در آنجا، آمار ابتلا و مرگ و میر ناشی از کرونا هم بیشتر است. او از ۴۳ شهرستان یا نقاط بحران نام می‌برد و توضیح می‌دهد که در این شهرستان‌ها، به‌خاطر آمار ابتلا و مرگ و میر بالا، همه مشاغل رده دو، اجازه فعالیت ندارند. او با اشاره به اعمال محدودیت‌ها، می‌گوید: «محدودیت‌هایی ضمانت اجرایی و عملیاتی دارند که به روحیه و اقتصاد مردم ضربه نزند.» لاری از محدودیت جدیدی می‌گوید که در تهران اعمال شده است، از دورکاری ۵۰ درصد کارکنان. به گفته او اما هر وزارتخانه‌ای می‌تواند دورکاری کارمندانش را به ۳۰ یا ۴۰ درصد برساند. برای دورکاری کارمندان باید انعطاف‌پذیر بود و درصورتی که دورکاری، به خدمات‌رسانی به مردم ضربه بزند، می‌تواند توسط وزارتخانه یا سازمان تغییر کند.

حالا دیگر همه عادت کرده‌اند در کمیته ملی ستاد ملی کرونا، مصوبه‌ای تصویب شود اما بعد نظارتی بر اجرایی شدن آن وجود نداشته باشد. شاید به خاطر همین است که رهبر انقلاب در این‌باره انتقاد کردند و از لزوم اجرایی شدن قوانینی که در این ستاد به تصویب می‌رسد و نیز نظارت بر اجرایی شدن گفته‌اند. لاری دلیل بی‌توجهی به اجرای مصوبات ستاد را ناهماهنگی بین وزارتخانه‌ها و ادارات می‌داند و معتقد است تا وزارتخانه‌ها برای اجرا کردن قانون مجاب شوند، زمان می‌برد.

هزینه آزمون آیلتس، ۶ میلیون تومان

سازمان سنجش آموزش کشور به عنوان نهاد ناظر برگزاری آزمون‌های بین‌المللی، نرخ جدید ثبت‌نام آزمون آیلتس را شش میلیون و ۱۵۱ هزار و ۴۰ تومان محاسبه و ابلاغ کرد. براساس بخشنامه این سازمان، وجه واریزی ثبت‌نام از سوی داوطلبان به صورت علی‌الحساب و به این معناست چنانچه قبل از برگزاری آزمون تغییر قابل اعتنایی (افزایش یا کاهش) در نرخ ارز از سوی بانک مرکزی و سایر شاخص‌های اقتصادی اعلام شود، مابه‌التفاوت نرخ قطعی ثبت‌نام از داوطلبان دریافت یا به آنان برگردانده می‌شود. /جام‌جم دیلی

گلایه از بی‌توجهی دولت به تعطیلی تهران

محسن هاشمی، رئیس شورای شهر تهران گفت: پیشنهاد دادم پایتخت به‌مدت دو هفته کاملا تعطیل شود که متأسفانه دولت اصلا توجهی به این پیشنهاد نکرد، که از این اتفاق متاسفم. وی با اشاره به این که با توجه به وضعیت اقتصادی نامطلوب کشور، دولت اقتصاد را به بهداشت و سلامت مردم ترجیح داده‌است، افزود: نتیجه بی‌توجهی دولت به موضوع بهداشت وسلامت مردم شرایطی است که اکنون تجربه می‌کنیم. /تسنیم

در دوران رعایت فاصله‌گذاری اجتماعی به دلیل فراگیری کرونا صف‌های درخواست مهریه به واسطه افزایش قیمت سکه همچنان پرازدحام است. در مقابل چند روز پیش جمعی از مردان معترض به قانون مهریه در برابر مجلس شورای اسلامی تجمع کردند

عکس‌ها: ایرنا، سایت الف

قانون مهریه، نیازمند تغییر

افزایش قیمت سکه طلا باعث شده موضوع بدهکاران مهریه دوباره داغ شود

میثم اسماعیلی

جامعه

از همان ابتدای ریاست حجت‌الاسلام رئیسی بر مسند قوه قضاییه رویکرد تازه او یعنی کاهش جمعیت کیفری آشکار بود و طبیعی است که برای این کار، آزادی زندانیان جرائم غیرعمد و زندانیان مهریه می‌توانست کمک بزرگی به کاهش آمار زندانیان کشور کند. حالا هم چند روزی است که تکرار اظهارنظر رئیس قوه قضاییه در این رابطه باعث امیدواری بسیاری از زندانیان مهریه شده‌است. هر چند این اولین بار نیست که رئیس دستگاه قضا در این رابطه اظهار نظر می‌کند. در اردیبهشت سال گذشته هم حجت‌الاسلام رئیسی در دیدار با دادستان‌های سراسر کشور دستور بازنگری جدی و فوری قضات و دادستان‌ها را درخصوص موضوع زندانیان مهریه اعلام کرد و بعد از گذشت چند روز از این اظهارنظر، ابلاغیه‌ای از سوی رئیس دستگاه قضا صادر و قرار شد تا قضات و دادسراها دادخواست‌های اعسار تمام محکومان مهریه را در اسرع وقت بررسی کنند و تا جایی که امکان دارد نسبت به زندانیان مهریه سختگیری نداشته باشند. تصمیمی که اتفاقا در آن دوره باعث آگاهی بسیاری از زندانیان نسبت به وضعیت خود و آزادی بخشی از آنها از زندان شد. یکی از تبعات بالا رفتن جمعیت زندانیان مهریه هم همواره افزایش قیمت سکه عنوان شده‌است. هر چند اصغر جهانگیر، رئیس پیشین سازمان زندان‌ها اعلام کرده بود در دوره سه‌ساله حضور او بر این مسند زندانیان مهریه با کاهشی ۶۸ درصدی از ۳۸۴۹ نفر به ۱۲۱۹ نفر رسیده بود، اما همین ماه پیش حسین پورمند مدیر کل قضایی اجرای احکام و امور مجلس سازمان زندان‌ها اعلام کرد فقط در «یک سال گذشته حدود ۶۵۳۰ نفر وارد زندان‌ها شدند که ۱۶۳۰ نفرشان زندانیان مهریه است.»

رابطه سکه و جدایی

حالا اما رابطه معنادار افزایش قیمت سکه و افزایش زندانیان مهریه باعث شده‌است بار دیگر حجت‌الاسلام رئیسی نسبت به آن واکنش نشان دهد. اشاره موکد او در این بحث اما معطوف به توانایی افراد در پرداخت مهریه بود. این‌که بحث بر سر افراد توانمند نیست اما افراد ناتوان چطور می‌توانند ماهانه سکه ۱۷ میلیونی را تحت عنوان مهریه بپردازند؟ او در جلسه شورای عالی قضایی گفت: «اجماع همه علما بر عدم جواز بازداشت افراد ناتوان در پرداخت مهریه است.» به باور برخی اما اجرای خواسته‌های رئیس دستگاه قضا در رابطه با مهریه همراه با یک خلا قانونی است و آنها بر این باورند تا زمانی که این موضوع به قانون تبدیل نشود، قابلیت اجرایی نیز نخواهد داشت.

در حال حاضر طبق ماده ۲۲ قانون، وصول مهریه تا سقف ۱۱۰ تمام سکه بهار آزادی یا معادل آن مشمول مقررات ماده سوم قانون اجرای محکومیت مالی می‌شود. به این مفهوم که اگر مرد تا ۱۱۰ سکه تعهد کرده و در عین حال قادر به پرداخت آن نیست قطعا حبس خواهد شد. هر چند مرد می‌تواند دادخواست اعسار کند و پس از آن هم شهود، شرایط زندگی و اموال زوج را در دادگاه شهادت دهند. اگر تعداد و ارزش سکه‌ها بالاتر از میزان دارایی مرد باشد امکان توقیف اموال وجود ندارد اما اگر مرد اموالی بالاتر از آن داشته باشد باید مهریه را از همان مال بپردازد.

برخی از حقوقدانان معتقدند این شیوه نقایصی قانونی به همراه دارد. به اعتقاد آنها به مجرد این‌که یک عقد ازدواج در ایران صورت می‌گیرد زن مالک کل مهریه می‌شود یعنی زن حق حبس دارد و می‌تواند از وظایف زناشویی امتناع کند تا مهریه را از مرد بگیرد و به این ترتیب این قانون باعث سوءاستفاده برخی زنان شده‌است.

از سوی دیگر اما آنها بر این باورند که در کنار آن یک ضعف قانونی هم به نفع مرد این است که مرد بدون هیچ دلیلی می‌تواند زن را طلاق دهد.

رشد ۷۱ درصدی زندانیان مهریه!

بخشنامه قوه قضاییه که سقف حداکثری برای تعقیب کیفری بدهکاران مالی مهریه را ۱۱۰ سکه تعیین می‌کرد حالا با افزایش چشمگیر قیمت سکه نیاز به بازنگری دارد. این روزها با احتساب سکه ۱۶ میلیونی، ارزش تومانی مهریه مبتنی بر همان بخشنامه به حدود یک میلیارد و ۷۵۰ میلیون تومان رسیده‌است. اتفاقی که باعث شده آمار مراجعه به محاکم قضایی برای گرفتن طلاق در کشور روند صعودی داشته باشد. پیامدهای افزایش قیمت سکه تنها محدود به تردید جوانان در ازدواج نمانده و بسیاری را هم مصمم به طلاق کرده‌است. این روزها و به دنبال تلاطم در بازار طلا برخی زنان دنبال گرفتن مهریه هستند و برخی مردان هم به دلیل بالارفتن قیمت سکه و ناتوانی در پرداخت مهریه، راهی زندان شده‌اند. گواه افزایش تعداد جمعیت کیفری به واسطه مهریه در آمارهای مسوولان هم نمود دارد، آنطور که ستاد دیه کشور اعلام کرده‌است «ابتدای سال ۱۳۹۷ تعداد زندانیان مهریه ۲۹۷۸ نفر بود که در ادامه به دلایل متعددی مانند افزایش قیمت سکه، رشد ۴۰ درصدی این محکومان را در پی داشت. اما مقایسه آمار زندانیان کنونی با محبوسان سال ۹۳ نشان می‌دهد این تعداد زندانی رشد ۷۱ درصدی دارد.»

طرح ممنوعیت حبس محکومان مالی

هرچند هنوز تغییر در قانون مهریه به وجود نیامده اما پیش از این طرح‌هایی در این رابطه مطرح شده‌است. یکی از آنها طرح «ممنوعیت حبس محکومان مالی» است که حسن نوروزی، نماینده مجلس از جزئیات آن گفته‌است «این طرح به موضوع مهریه و دیه اشاره داشته و در آن تاکید شده‌است مهریه باید تا حد ممکن به صورت نقدی پرداخت شود و در صورتی که مرد به دلیل عسر و حرج توانایی پرداخت آن را نداشته‌باشد، نباید به مجازات حبس محکوم شود.» آن‌طور که او گفته در این طرح آمده‌است که باید از تعیین مهریه‌های سنگین خودداری شود تا زن ناچار به دریافت آن در قالب قسط‌بندی و به صورت طولانی مدت نشود. همچنین در این طرح اشاره شده یک بند به هفت مورد قانون مدنی برای بهره‌مندی زنان از حق طلاق اضافه شده‌است. به این ترتیب که چنانچه زن نتوانست مهریه خود را به دلیل عدم توانایی همسر در پرداخت نقدی دریافت کرده و دچار عسر و حرج شود، می‌تواند به دادگاه مراجعه کرده و با تشخیص قاضی حکم طلاقش صادر می‌شود. به گواه گفته‌های حسن نوروزی این طرح در خرداد امسال با امضای ۱۹ نماینده مجلس تقدیم هیات رئیسه مجلس شده‌است.

بحران مهریه در ایران

هم آمارهای موجود از شیب صعودی زندانیان مهریه در چند سال گذشته و هم توصیه‌های مکرر رئیس قوه قضاییه در رابطه با این زندانیان نشان از لزوم ضرورت بازنگری در قانون مهریه را دارد. مهم‌ترین ضعف در قانون فعلی عدم تناسب مبنای سکه در مهریه با معیشت اقتصادی افراد است.

نبود تناسبی که بسیاری از آن با عنوان «بحران مهریه در ایران» یاد می‌کنند. تلخی این ماجرا هم تنها معطوف به محبوس شدن مردان نیست و آنطور که سلمان اسحاقی، سخنگوی فراکسیون حقوقی و پیشبرد قوانین مجلس می‌گوید: «با وجود زندانی شدن آقایان، خانم‌ها به مهریه و حق قانونی خود نمی‌رسند و در صورت ادامه این روند، آقایان و بانوان هر دو متضرر خواهند شد.»

او همچنین از جلسه‌ای گفته که قرار است به تدوین «طرحی متقن، کاربردی و عادلانه» منتهی شود. طرحی که به گفته اسحاقی «باید با نگاه حمایتی از بانوان» صورت گیرد.

عسگری: قانون وضع شده برای مهریه نباید طوری باشد که روز به روز نیاز به اصلاح، حذف یا تغییر داشته باشد. ضابطه مشخص‌شده در قانون باید ضابطه‌ای شناور باشد که با توجه به نظر قاضی معین شود

حسینی‌کیا: قرار است در طرح ساماندهی امور مهریه قانون تغییر کند و به جای مبنای ۱۱۰ سکه به عنوان مهریه عندالمطالبه ۵۰۰۰ روز حقوق پایه کارگری لحاظ شود

ساماندهی امور مهریه

طرح دیگری که در امتداد گفته‌های حجت‌الاسلام رئیسی قرار دارد «ساماندهی امور مهریه» نام دارد که در شهریور امسال به امضای ۵۰ نماینده مجلس رسیده و قرار است در کمیسیون‌های ذی‌ربط مورد بررسی قرار گیرد. آن‌طور که جواد حسینی کیا، نماینده کرمانشاه در مجلس که از جمله امضاکنندگان این طرح است می‌گوید: «قرار است در این طرح قانون تغییر کند و به جای مبنای ۱۱۰ سکه به عنوان مهریه عندالمطالبه، ۵۰۰۰ روز حقوق پایه کارگری لحاظ شود.» حسینی‌کیا می‌گوید: «اگر حقوق روزانه هر کارگر را ۷۰ هزار تومان در نظر بگیریم، سقف قانونی برای مهریه عندالمطالبه ۳۵۰ میلیون تومان خواهد شد و بیشتر از آن در صورت اثبات توان مالی (عندالاستطاعه) قابل پیگیری قانونی خواهد بود.» این نماینده، هدف از تدوین طرح را روند افزایشی پرونده‌های خانواده در دادگاه‌ها اعلام کرده و گفته بسیاری از این پرونده‌ها در محاکم قضایی منجر به افزایش تعداد «زندانیان مهریه» شده‌است.

تغییر، ضرورت دارد اما باید شناور باشد

چه طرح «ممنوعیت حبس محکومان مالی» باشد و چه «ساماندهی امور مهریه»، عباس عسگری، پژوهشگر پژوهشگاه قوه قضاییه معتقد است باید این طرح‌ها قابلیت «شناور»بودن را داشته باشند. او به جام‌جم می‌گوید: « قانون وضع شده نباید طوری باشد که روز به روز نیاز به اصلاح، حذف یا تغییر داشته‌باشد. ضابطه مشخص‌شده در قانون باید ضابطه‌ای شناور باشد که با توجه به نظر قاضی معین شود. در حالی که همین ۱۱۰ سکه بسیار پرتلاطم است، ممکن است همین مقدار به قدری باشد که غرض قانونگذار را نفی کند.»

او هم معتقد است حجم بالای پرونده‌های مربوط به خانواده که به نحوی به مهریه مرتبط است لزوم ورود قانونگذار در این حوزه را طلب می‌کند و با توجه به افزایش چشمگیر قیمت سکه باید راهکارهایی که حقوق زوجه در آن حفظ شود فکر کند.

به اعتقاد این پژوهشگر پژوهشگاه قوه قضاییه قانون مصوب سال ۹۰ که سقف ۱۱۰ سکه برای آن مشخص شده بود ناظر به حمایت از مهریه‌های معقول بوده‌است. اما همین ۱۱۰ سکه که قانونگذار در آنجا مقرر کرده‌است با وضعیت موجود چندان همخوانی ندارد.

به نفع مردان به زیان زنان!

تجمع بسیاری از افراد در هفته‌گذشته در میدان بهارستان و مطالبه آنها از نمایندگان برای تغییر قانون مهریه و اظهارنظرهای برخی نمایندگان در باب ضرورت تغییر قانون مهریه البته که ملاحظاتی هم در پی داشته‌است. فاطمه رحمانی، عضو کمیسیون اجتماعی مجلس معتقد است طرح‌های جایگزین نباید یکجانبه باشد و در آن حقوق زنان نادیده گرفته‌شود. به باور او مهریه حقی برای زن است که نباید آن را نادیده گرفت، به ویژه در شرایط اقتصادی امروز جامعه که اداره یک زندگی آن هم برای زنان سرپرست خانوار مشکل‌تر از قبل شده‌است.

نعمت احمدی، حقوقدان و وکیل دادگستری هم معتقد است نباید اتفاقی مثل گرانی سکه طلا باعث شود متولیان قضایی برای تغییر رویه رسیدگی به دعاوی مهریه آستین بالا بزنند. آن‌طور که او به ایرنا گفته « مشکل اینجاست که بدهی مهریه به عنوان یک بدهی مالی پذیرفته نمی‌شود؛ طبق قانون از زمان جاری شدن عقد نکاح، مطالبه مهریه حق زوجه است و زوج باید به محض درخواست، آن را پرداخت کند؛ این‌که در ایران رایج است تا بیشتر مهریه‌ها براساس سکه طلا تعیین می‌شوند اتفاقی است که در سال‌های اخیر افتاده و یکی از دلایلش می‌تواند سهل‌الطلب بودن آن یا مقدور نبودن تعیین زمین و ملک به عنوان مهریه باشد؛ حتی اگر در زمان عقد میزان مهریه براساس ریال باشد بازهم طبق قانون باید ارزش آن را در زمان مطالبه شدن طبق شاخص بانک مرکزی به‌روزرسانی کرد.» برخی دیگر هم در این میان تغییر قانون مهریه را به نوعی خلاف حق زنان می‌دانند. هر چند عباس عسگری، پژوهشگر پژوهشگاه قوه قضاییه به جام‌جم می‌گوید: « ممکن است تغییر قانون در این رابطه در ظاهر نفعی برای زنان نداشته‌باشد اما در بلندمدت به سود آنهاست. ممکن است شما یک حقوقی داشته‌باشید که به دست آوردنش خیلی راحت‌تر باشد، اما مقدارش پایین‌تر باشد ولی در مقابل حقی داشته‌باشید که مقدارش زیاد باشد اما به دست‌آوردنش ممکن نباشد.»